1 Mensen met ernstige lichamelijke beperkingen

Empirisch Onderzoek versie **1.0 9 oktober 2003**

Gespreksvragen **bewoners**

In het werk van geestelijk verzorgers in de ouderenzorg staan doorgaans drie ontmoetingsplaatsen centraal: vieringen, individuele contacten en groepscontacten. Voorwerp van onderzoek zal zijn, wat er in de diverse ontmoetingen wordt beleefd, wat voor waarde, wat voor betekenis daaraan van verschillende zijden wordt gehecht.

De verleiding zou kunnen bestaan om die betekenis vervolgens los te maken van de context waaraan zij gehecht werd om rechtstreeks te worden geprojecteerd op een andere situatie, in dit geval die van de Nieuwe Ouderenzorg. Zo eenvoudig ligt het echter niet. We richten ons onderzoek daarom op alle drie de pijlers van de ontmoeting, omdat de kenmerken daarvan wezenlijk zijn voor ons werk en wat het met mensen doet. Van daaruit zou richting gewezen moeten kunnen worden voor wat geestelijke verzorging in de context van de Nieuwe Ouderenzorg zou kunnen betekenen, waar kansen liggen en in welke gedaante zij zich zou kunnen manifesteren om ook hier van betekenis te zijn.

Gezien het 'talige' karakter van het onderzoek, zijn deze interviews alleen af te nemen bij taalvaardige bewoners met voldoende begrip en/of familieleden van welke bewonersgroep dan ook. Nadrukkelijk uitgesloten worden: mensen met ernstige afasie of gevorderde dementie. Voorwaarde is, dat men contact heeft (gehad) met de geestelijke verzorging.

Instructie bij de uitvoering:

- Waar mogelijk wordt het interview in z'n geheel afgenomen. (B)lijkt de persoon in kwestie dit niet aan te kunnen, dan kun je stoppen na het onderdeel Individueel contact. Wat je zo aan 'manco's' opbouwt, kun je weer ondervangen, door een aantal formulieren uit te zetten / interviews af te nemen na de kerkdienst of aan het eind van een groepsbijeenkomst, dan wel bij personen van wie bekend is, dat ze daar zijn / aan deelnemen.
Wanneer je weet, dat een respondent níet naar de kerk gaat of níet deelneemt aan een gesprekgroep, probeer dan tòch even door te gaan met de vragen naar het 'waarom niet'. Maar overschrijdt geen grenzen: het doel heiligt niet alle middelen. Op het laatste vel kun je aangeven dat een interview afgebroken moest worden en waarom.
- Dat laatste vel moet in ieder geval (gedeeltelijk) door de gv-er worden ingevuld, ook als er iemand anders heeft ge-enquêteerd. Bij voorkeur zo veel mogelijk van te voren, om meer objectiviteit te garanderen tav. je eigen inschattingen.

- Begin elk interview met een korte uitleg over het doel van het interview:

"Om een beter beeld te krijgen van wat geestelijke verzorging betekent voor mensen in een verpleeg- of verzorgingshuis nú, maar ook met het oog op wie in de toekomst dergelijke zorg nodig zal hebben, ook al is dat misschien in een heel andere context."

- Geef nadrukkelijk aan, dat de gegevens anoniem worden verwerkt.

- Vertel dit in je eigen woorden en probeer het interview in gespreksvorm af te nemen, zodat het niet overkomt als een massieve vragenlijst.

- Geef van tevoren aan, hoeveel tijd je denkt dat het gesprek zal kunnen duren.

- Vraag vervolgens om de bereidheid (zie vraag 0).

- Houd tijdens het gesprek in de gaten of je goed begrepen wordt en of de vermoeidheid niet toeslaat. Als het te erg wordt, dan voorstellen te stoppen, evt. op een ander moment verder gaan of het er – jammer genoeg – bij laten.

- Het lijkt niet meer dan vanzelfsprekend, maar bedank degene met wie je in gesprek was nadrukkelijk, want hij/zij heeft er niet alleen veel tijd en energie geïnvesteerd, maar ook het nodige van zichzelf laten zien.

Veel succes en óók niet minder bedankt voor de geleverde inspanningen!

Inventarisatie Individueel Contact met Geestelijk Verzorger: ❒ n.v.t.
➔ ga naar volgend onderdeel

0. Bent u bereid mee te werken aan een onderzoek naar de betekenis van geestelijke verzorging in de ouderenzorg?
❒ ja ❒ nee ➔ ga hierna naar achtergrondgegevens
Indien niet, wilt u ook zeggen waarom niet?
❒ te vermoeiend ❒ wil/kan niet zeggen ❒ anders, nl.:

1. Welke levensovertuiging hebt u? Vrij antwoord:

Past in categorie:
❒ rk ❒ orthodox (Grieks/Russisch)
❒ luthers ❒ ned.herv. ❒ geref. ❒ SoW
❒ Geref.Bond in nhk ❒ overige geref. gezindten
❒ prot. overigen
❒ leger des heils ❒ jehovah getuigen
❒ joods ❒ islamiet ❒ hindoeïst ❒ boeddhist
❒ humanist ❒ socialist ❒ communist ❒ liberaal

2. U bent:
❒ praktiserend ❒ niet-praktiserend

3. Wat is/zijn voor u persoonlijk de belangrijkste dingen waarmee u zelf gestalte geeft aan uw levensovertuiging?

4. Voelt u zich met uw levensbeschouwing en hoe u daar vorm en inhoud aan wilt geven serieus genomen hier in dit huis?
❒ ja ❒ nee ❒ weet niet

5. In welke mate hebt u behoefte aan ondersteuning van anderen bij levensvragen en/of uw geloof?
❒ in zeer grote mate ❒ in grote mate ❒ in enige mate ❒ niet

6. Wist u, toen u hier kwam, dat er hier een geestelijk verzorger beschikbaar is?
❒ ja ❒ nee

7. Wat vindt u ervan, dat er hier een geestelijk verzorger beschikbaar is?
❒ zeer belangrijk ❒ belangrijk ❒ weet niet ❒ niet belangrijk ❒ zeer onbelangrijk

8. Wat is/zijn volgens u de belangrijkste ta(a)k(en) van de geestelijk verzorger?

9. Had u verwacht met de geestelijk verzorger in contact te komen?
❒ ja ❒ nee ❒ weet niet

10a. *Indien van toepassing:* Als u dit had verwacht, waarom is dat?
❒ ik ben van een kerk
❒ ik heb een geloof
❒ ik heb dat contact nodig, wist ik toen al
❒ anders, nl.:

10b. *Indien van toepassing:* Als u dit niet had verwacht, waarom niet?
- ❒ ik wist niet dat er een geestelijk verzorger aan de instelling verbonden was
- ❒ ik had niet gedacht, dat ik daar behoefte aan zou hebben
- ❒ ik dacht, hij/zij heeft het zo druk, hij/zij zal wel geen tijd voor mij hebben
- ❒ ik heb geen geloof
- ❒ ik ben niet van een kerk
- ❒ ik ben niet (meer) kerkelijk betrokken
- ❒ anders, nl.:

11. Wat maakt volgens u, dat u nu (wel meer) behoefte heeft aan contact met een geestelijk verzorger?
- ❒ spontaan vrij antwoord:

- ❒ antwoordmogelijkheden voorgelegd:
  - ❒ ik hebt nu meer tijd gekregen om na te denken
  - ❒ nu ik ouder ben, ga ik meer nadenken over het leven
  - ❒ nu ik ziek geworden ben, ga ik meer nadenken over het leven
  - ❒ ik voel me kwetsbaarder
  - ❒ de dood is voor mij dichterbij gekomen
  - ❒ de geestelijke dimensie is voor mij belangrijker geworden
  - ❒ anders, nl.:

12. Als u nou niet hier, maar op uzelf zou wonen onder de paraplu van de zorginstelling, zou u dan behoefte hebben aan contact met een 'geestelijk verzorger' zoals die hier is?
❒ zeker wel ❒ waarschijnlijk wel ❒ waarschijnlijk niet ❒ zeker niet

13. Kunt u aangeven wat de aanleiding is geweest tot het eerste (echte) contact?
❒ toevallige ontmoeting ❒ kennismaking ❒ crisissituatie
❒ kerkdienst/viering ❒ bijeenkomst vanuit gv ❒ anders, nl.:

14. Hoe is dit contact tot stand gekomen? Op initiatief van:
❒ uzelf ❒ geestelijk verzorger ❒ iemand anders, nl.:

15. Wat heeft dit eerste contact voor u betekend? Kunt u dat omschrijven?

16. Hoe vaak hebt u (momenteel) contact met de geestelijk verzorger?
❒ zeer regelmatig ❒ regelmatig ❒ af en toe ❒ nooit

17a1. *Indien van toepassing:* Wat zijn voor u de redenen om in contact te blijven met de geestelijk verzorger? (meerdere antwoorden mogelijk)
❒ ik heb er wat aan ❒ ik heb er behoefte aan ❒ zo blijf ik met God in relatie
❒ de gv heeft tijd voor me ❒ de gv luistert naar me ❒ de gv begrijpt me tenminste
❒ de gv kan me helpen ❒ anders heb ik helemaal niemand meer
❒ anders, nl.:

17a2. *Indien van toepassing:* Hoe komen/kwamen vervolggesprekken tot stand?
❒ op (vaste) afspraak ❒ u geeft zelf aan wanneer u daar weer behoefte aan heeft
❒ op initiatief van de geestelijk verzorger ❒ net zoals het uitkomt ❒ anders, nl.:

17b1. *Indien van toepassing:* Wat is voor u de belangrijkste reden om geen contact meer te hebben met de geestelijk verzorger?
❒ aan de behoefte is voldaan ❒ het kost me teveel energie ❒ ik heb er niets aan
❒ ik voel me er niet prettig bij ❒ ik voel me niet begrepen
❒ onze levensovertuigingen sporen niet met elkaar
❒ ik voel me door de geestelijk verzorger in de steek gelaten
❒ de maatschappelijk werker of de psycholoog kunnen me beter begeleiden
❒ anders, nl.:

17b2. *Indien van toepassing:* Wat is of zou voor u een reden kunnen zijn om wel weer contact te hebben met de geestelijk verzorger? (meerdere antwoorden mogelijk)
❒ wanneer ik me niet goed voel ❒ wanneer ik het moeilijk heb
❒ wanneer ik vragen heb bij mijn leven nu ❒ wanneer ik bezig ben met de dood
❒ wanneer ik worstel met mijn geloof ❒ anders, nl.:

18. Hoe belangrijk is contact met de geestelijk verzorger *op dit moment* voor u?
❒ zeer belangrijk ❒ belangrijk ❒ niet belangrijk ❒ zeer onbelangrijk

19. Hoe (anders) is dit in het verleden geweest?
❒ zeer belangrijk ❒ belangrijk ❒ weet niet/nvt. ❒ niet belangrijk ❒ zeer onbelangrijk

20. In hoeverre passen de woorden uit de eerste rij volgens u het best bij het huidige contact?

gezellig		< --- >		(ongezellig)
❒ helemaal mee eens	❒ mee eens	❒ weet niet	❒ niet mee eens	❒ helemaal niet mee eens
persoonlijk		< --- >		(onpersoonlijk)
❒ helemaal mee eens	❒ mee eens	❒ weet niet	❒ niet mee eens	❒ helemaal niet mee eens
diepgaand		< --- >		(oppervlakkig)
❒ helemaal mee eens	❒ mee eens	❒ weet niet	❒ niet mee eens	❒ helemaal niet mee eens
nabij		< --- >		(afstandelijk)
❒ helemaal mee eens	❒ mee eens	❒ weet niet	❒ niet mee eens	❒ helemaal niet mee eens
vertrouwd		< --- >		(vreemd)
❒ helemaal mee eens	❒ mee eens	❒ weet niet	❒ niet mee eens	❒ helemaal niet mee eens
veilig		< --- >		(onveilig)
❒ helemaal mee eens	❒ mee eens	❒ weet niet	❒ niet mee eens	❒ helemaal niet mee eens

21. Hebt u er behoefte aan dat de geestelijk verzorger, behalve dat hij/zij met u in gesprek is, ook: *(meerdere antwoorden mogelijk, aankruisen wat van toepassing is)*
❒ met u bidt
❒ met u uit de bijbel (of ander 'heilig' boek) leest
❒ met u een meditatieve tekst ter overdenking leest
❒ met u zingt
❒ een kaarsje met u opsteekt
❒ u de Communie brengt / het Heilig Avondmaal bedient
❒ u de zegen geeft
❒ als het zover zou zijn, vormgeeft aan een afscheidsritueel

22. Geeft u tijdens het gesprek met de geestelijk verzorger wel eens uiting aan één of meer van de volgende gevoelens: *(meerdere antwoorden mogelijk)*

❒ moed	❒ hoop	❒ vertrouwen
❒ groei	❒ dankbaarheid	❒ blijdschap
❒ aanvaarding	❒ berusting	❒ wil niet zeggen

23. Praat u met de geestelijk verzorger wel eens over: *(meerdere antwoorden mogelijk)*

❒ ouder worden	❒ ziekte en gezondheid	❒ achteruitgang
❒ afhankelijkheid	❒ eenzaamheid	❒ verlies
❒ verdriet	❒ pijn	❒ leven en dood
❒ geloof/levensbeschouwing	❒ zingevingsvragen	❒ ethische vragen
❒ familieomstandigheden	❒ wonen in het verpleeghuis/verzorgingshuis	
❒ vreugdevolle dingen	❒ wil niet zeggen	

24. Hebt u naast contact met de geestelijk verzorger ook contact met uw eigen wijkpredikant/ pastor/raadsvrouw?
❒ die heb ik niet → *ga naar 23*
❒ zeer regelmatig ❒ regelmatig ❒ af en toe ❒ nooit

25. *Indien van toepassing:* Praat u met uw eigen wijkpredikant/pastor/raadsvrouw wel eensover: *(meerdere antwoorden mogelijk)*

❒ ouder worden	❒ ziekte en gezondheid	❒ achteruitgang
❒ afhankelijkheid	❒ eenzaamheid	❒ verlies
❒ verdriet	❒ pijn	❒ leven en dood
❒ geloof/levensbeschouwing	❒ zingevingsvragen	❒ ethische vragen
❒ familieomstandigheden	❒ wonen in het verpleeghuis/verzorgingshuis	
❒ vreugdevolle dingen	❒ wil niet zeggen	

26. Ondervindt u ook van anderen dan de geestelijk verzorger of uw evt. wijkpredikant steun bij levensvragen en/of uw geloof? ❒ nee ❒ ja, nl.: *(meerdere antwoorden mogelijk)*

❒ uw naaste familie	❒ goede vrienden	❒ de zuster/broeder
❒ de (verpleeg)huisarts	❒ de psycholoog	❒ de maatschappelijk werker
❒ activiteitenbegeleider(s)	❒ de fysiotherapeut	❒ huiskamergenoten
❒ uw kamergeno(o)t(en)	❒ wil niet zeggen	❒ anders, nl.:

27. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen?
a. ik beschouw de geestelijk verzorger als één van de deskundigen in huis, zoals bijvoorbeeld de arts en de psycholoog
❒ helemaal mee eens ❒ mee eens ❒ mee oneens ❒ helemaal mee oneens
b. ik beschouw de geestelijk verzorger als mijn eigen wijkpredikant/parochiepastor
❒ helemaal mee eens ❒ mee eens ❒ mee oneens ❒ helemaal mee oneens
c. dat de geestelijk verzorger dominee/pastor is maakt mij niet uit
❒ helemaal mee eens ❒ mee eens ❒ mee oneens ❒ helemaal mee oneens
d. dat de geestelijk verzorger een dominee/pastor is hindert mij in het contact
❒ helemaal mee eens ❒ mee eens ❒ mee oneens ❒ helemaal mee oneens
e. het is voor mij belangrijk, dat wat er tussen ons besproken wordt geheim blijft
❒ helemaal mee eens ❒ mee eens ❒ mee oneens ❒ helemaal mee oneens
f. de geestelijk verzorger is niet in staat mij te helpen
❒ helemaal mee eens ❒ mee eens ❒ mee oneens ❒ helemaal mee oneens
g. ik vind het niet prettig, wanneer de geestelijk verzorger een andere levensovertuiging heeft dan ik heb
❒ helemaal mee eens ❒ mee eens ❒ mee oneens ❒ helemaal mee oneens

h. de geestelijk verzorger helpt mij de zin van het leven te vinden
❒ helemaal mee eens ❒ mee eens ❒ mee oneens ❒ helemaal mee oneens

i. ik vind het prettig, wanneer de geestelijk verzorger zomaar op bezoek komt
❒ helemaal mee eens ❒ mee eens ❒ mee oneens ❒ helemaal mee oneens

j. ik wil alleen met de geestelijk verzorger praten, wanneer ik daar zelf om gevraagd heb
❒ helemaal mee eens ❒ mee eens ❒ mee oneens ❒ helemaal mee oneens

k. ik vind het niet erg om met de geestelijk verzorger te praten in het bijzijn van anderen
❒ helemaal mee eens ❒ mee eens ❒ mee oneens ❒ helemaal mee oneens

28. Welke uitspraken zijn wat u betreft *meer dan eens* van toepassing op het contact met de geestelijk verzorger?

- ik voel(de) me blij	❒ voor het gesprek	❒ tijdens het gesprek ❒ na het gesprek
- ik voel(de) me verdrietig	❒ voor het gesprek	❒ tijdens het gesprek ❒ na het gesprek
- ik voel(de) me vredig	❒ voor het gesprek	❒ tijdens het gesprek ❒ na het gesprek
- ik voel(de) me eenzaam	❒ voor het gesprek	❒ tijdens het gesprek ❒ na het gesprek
- ik voel(de) me goed	❒ voor het gesprek	❒ tijdens het gesprek ❒ na het gesprek
- ik voel(de) me angstig	❒ voor het gesprek	❒ tijdens het gesprek ❒ na het gesprek
- ik voel(de) me neerslachtig	❒ voor het gesprek	❒ tijdens het gesprek ❒ na het gesprek
- ik voel(de) me niet begrepen	❒ voor het gesprek	❒ tijdens het gesprek ❒ na het gesprek
- ik voel(de) me niet geborgen	❒ voor het gesprek	❒ tijdens het gesprek ❒ na het gesprek
- ik voel me getroost		❒ tijdens het gesprek ❒ na het gesprek
- ik voel me gesterkt		❒ tijdens het gesprek ❒ na het gesprek
- ik voel me opgelucht		❒ tijdens het gesprek ❒ na het gesprek
- ik voel me bemoedigd		❒ tijdens het gesprek ❒ na het gesprek
- ik voel me bevrijd		❒ tijdens het gesprek ❒ na het gesprek
- ik kan er mee verder		❒ tijdens het gesprek ❒ na het gesprek

Achtergrondgegevens: vooraf/achteraf in te vullen door de geestelijk verzorger/interviewer

Datum interview: ... -10-2003 Benodigde tijd voor interview in min.: ..... min.
❒ interview afgebroken wegens:
Interviewer: ❒ eigen gv-er ❒ andere gv-er ❒ niet gv-er

Selectie respondent: ❒ aselect ❒ geselecteerd door gv ❒ geselecteerd door derden

Localisatie: ❒ Amstelveen ❒ Beekbergen ❒ Doorn ❒ Vlaardingen ❒ Zwolle ❒ Zuidhorn

Categorie: ❒ bewoner ❒ familielid ❒ personeelslid ❒ vrijwilliger ❒ anders, nl.:
❒ verpleeghuis ❒ verzorgingshuis
❒ somatisch ❒ psychogeriatrisch ❒ revalidatie ❒ KDO/crisis

Verblijfsduur: ❒ 0-6 wkn ❒ 6 wkn – 3 mnd ❒ 3 mnd – 6 mnd ❒ 6 mnd – 1 jaar
❒ 1 – 2 jaar ❒ 2 – 5 jaar ❒ 5 – 10 jaar ❒ > 10 jaar

Leeftijd: ❒ <=50 jaar ❒ 51-60 jaar ❒ 61-70 jaar ❒ 71-80 jaar ❒ 81-90 jaar
❒ 91-95 jaar ❒ 95-100 jaar ❒ > 100 jaar

Geslacht: ❒ vrouw ❒ man
Burg. Staat: ❒ gehuwd ❒ ongehuwd ❒ gescheiden ❒ partner overl.
Gezin: ❒ kinderen ❒ geen kinderen

Hoe lang kennen geestelijk verzorger en respondent elkaar?
❒ < 1 wk ❒ 1 wk – 6 wkn ❒ 6 wkn – 3 mnd ❒ 3 mnd – 6 mnd ❒ 6 mnd – 1 jaar
❒ 1 – 2 jaar ❒ > 2 jaar

Hoe goed kent u elkaar volgens de geestelijk verzorger?
❒ erg goed ❒ goed ❒ redelijk ❒ een beetje ❒ nauwelijks ❒ niet

Waar gaat het volgens de geestelijk verzorger in de meeste gevallen om bij het individuele contact met deze persoon: (meerdere antwoorden mogelijk)
❒ Zingevingstaken: Trefwoorden hierbij zijn:
Zingevingstaken - van binnen-uit, buiten-af, boven-af; zingevingsvraag (waarom / waartoe)
❒ Ondersteuning : Trefwoorden hierbij zijn:
Algemeen of ten opzichte van een bijzondere situatie
❒ Levensverhaal : Trefwoorden hierbij zijn:
(her-)interpretatie (van o.a. de eigen identiteitsbeleving); zelfrespect; eenheid; reframing.
❒ Krachtbronnen : Trefwoorden hierbij zijn:
Bronnen van hoop; troost; zingeving. symbooltaal / rituelen / verhalen (gericht op integratie en evenwicht
❒ Zelfbeelden : Trefwoorden hierbij zijn:
aspecten van ervaringen van actualiteit binnen eigen rel. trad; godsbeelden; voorbeeldfiguren; identiteit aandacht ervaringen binnen eigen levensontwerp / taalveld
❒ Milieu : Trefwoorden hierbij zijn:
sociale- economische- historische- culturele en etnische context (genogram + sociogrom); interpersoonlijke capaciteiten;
❒ Fysiek : Trefwoorden hierbij zijn:
Wat betekent de fysieke situatie voor de zorgvrager en zijn/haar mileu en voor de beleving van bijvoorbeeld eigenwaarde; hoe wordt e.e.a. ervaren i.r.t. godsbeelden.
❒ Stemming : Trefwoorden hierbij zijn:
(stemmingen zoals bijv.: apathie, opstandig, rusteloos, eufoor, achterdochtig, zwaarmoedig, verdrietig, afhankelijk, angstig etc.) het gaat hier onder andere ook over de context van de stemming Ook kunnen binnen dit aandachtspunt onderwerpen als genade', schuld', heimwee', keuzeprocessen', verwerking', verlies', bevestiging' en bemoediging', aan de orde komen.
❒ Ethiek : Trefwoorden hierbij zijn: Vragen over het hoe en wat met betrekking tot ethische beslissingen en de waardering daarvan in het eigen levensperspectief.
❒ Rouw:Trefwoorden hierbij zijn: ondersteuning in (anticiperende) rouw c/q verlies en acceptatie problematiek
❒ Anders, nl: